

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

X

ВСЕУКРАЇНЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

27-28 квітня 2023 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ X ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 27-28 квітня 2023 року)

Суми, 2023

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали десятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 27–28 квітня 2023 р.) / уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2023. 367 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Парасковія Сахно,

ст. викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій
Сумського державного університету

Марія Лутцева,

студентка Сумського державного університету

РІВЕНЬ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ В ОСІБ ПІДЛІТКОВОГО ТА ЮНАЦЬКОГО ВІКУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність та доцільність дослідження. У підлітковому віці інтенсивно відбувається формування найважливіших рис і якостей особистості, а також системи життєвих цінностей, що мають велике значення для становлення світогляду, самовизначення в суспільстві і пошуку життєвого шляху. У психології цей вік визначають, як «відкриття свого Я».

Сучасному поколінню складно, особливо підліткам, оскільки ми зараз перебуваємо у реаліях війни. Онлайн формат спілкування не забезпечує усіх потреб живого контакту, що неодмінно впливає на формування підлітка. В умовах воєнного стану вони втратили можливість відвідувати гуртки за інтересами, художні виставки, спортивні секції, вільно збиратися групами, гуляти вулицями міста чи спілкуватися з природою.

Пізнання причин, які в свою чергу, обумовлюють походження ігрової інтернет-залежності, дозволяє створити комплекс способів, націлених на їх профілактику та формування умінь успішного вирішення.

Така робота дозволяє не лише допомогти особистості одержати знання про дієві та ефективні методи вирішення ігрової інтернет-залежності, але і дає їй повну інформацію про головні психологічні індивідуальності (які в свою чергу, зумовлюють її походження), про здатність до саморегуляції в складних життєвих ситуаціях, в яких виконується та чи інша цілеспрямована дія на особистість, з метою гармонізації її психічного та суспільного життя.

Однак, на сьогоднішній день, практика дедалі частіше нам демонструє те,

що на жаль сучасні підлітки та юнаки не в змозі врегулювати свою ігрову інтернет-залежність, особливо в період воєнного стану, коли діють обмеження в соціумі.

Об'єктом дослідження є інтернет-залежність.

Предметом дослідження: рівень ігрової інтернет-залежності у осіб підліткового та юнацького віку в період воєнного стану.

Метою дослідження є вивчення рівня ігрової інтернет-залежності у осіб підліткового та юнацького віку в період війни.

Визначена мета дослідження зумовила постановку та розв'язання наступних завдань:

- проаналізувати теоретичні підходи до проблеми рівня ігрової інтернет-залежності у осіб підліткового та юнацького віку;
- провести емпіричне дослідження на визначення рівня ігрової інтернет-залежності у осіб підліткового та юнацького віку в умовах війни.

У виникненні та формуванні залежної поведінки вважаються провідними соціально-психологічні причини.

Зокрема, факторами залежної поведінки є сімейні відносини, індивідуально-особистісні характеристики та зовнішні соціальні чинники, кожен з яких по-своєму впливає на формування та розвиток девіантної залежної поведінки. Сім'я може не дати дитині необхідної любові та не навчити її любити себе. Девіантна поведінка формується у підлітків та юнацького віку, через те, що середовище та суспільство починають пред'являти їм непосильні вимоги. До того ж, підлітковий та юнацький вік, може виступити фактором, який прискорює та підштовхує розвиток порушень, що з'явилися в ранньому дитинстві.

Важливу роль відіграють психологічні особливості: прихований комплекс неповноцінності, страх перед соціальними контактами, прагнення звинувачувати інших, спроби уникнути відповідальності у прийнятті рішень, стереотипність поведінки, залежність, тривожність. Підлітки та особи юнацького віку з низькою і заниженою самооцінкою, сприймають комп'ютерні

ігри як спілкування та самоствердження.

Також індивідуальним фактором, який впливає на поведінку особистості, є стресостійкість. Важливість проблеми ігрової інтернет-залежності підлітків та юнацького віку, підтверджується ще і тим, що вона пов'язана з підвищеним рівнем тривожності. Однак, що є причиною, а що наслідком, – необхідно з'ясувати у додаткових дослідженнях.

У підлітковому та юнацькому віці складається нова соціальна ситуація розвитку, відбувається освоєння галузі моральних норм, які формують соціальні взаємини групи підлітків. Ціннісна система на цьому віковому етапі ще гнучка і нестійка, але вже повною мірою починає визначати поведінку молодої людини. Особливості, властиві підлітковому періоду, такі як незрілість особистості, емоційна нестійкість, проблеми соціальної адаптації, поступово можуть «підштовхувати» підлітка до втечі у віртуальний простір. Водночас, використання Інтернету неабияк впливає на подальший розвиток ціннісної сфери підлітків.

Дослідження спілкування в Інтернеті свідчать, що його характер залежить головним чином, від характеристик особистості користувача. Тому можна припустити, що характеристики поведінки в Мережі у підлітків різних психологічних типів істотно відрізнятимуться.

Особливо вразливими та схильними до виникнення психологічних труднощів є підлітки з акцентуїтованим типом характеру. Можна припустити, що Інтернет, як нерегламентоване та невизначене середовище, яке дозволяє конструювати користувачеві свою «кібер-особу», вільно вибирати тип поведінки, сприяє яскравому, рельєфному прояву психологічних особливостей підлітка при здійсненні комунікації.

Причиною звернення до Інтернету як інструменту спілкування, може бути недостатнє насичення спілкуванням при безпосередніх контактах та можливість реалізації якостей особистості, відтворення ролей, переживання емоцій, з тих чи інших причин, фрустрованих в реальному житті.

Інтернет створює обстановку, яка дозволяє відмовитися від повсякденних

патернів спілкування, що в свою чергу, дає можливість підліткам отримувати задоволення та досліджувати свої приховані або пригнічені фантазії, без страху бути покараними. Анонімність сприяє появі альтернативних онлайн-персонажів, що в свою чергу, створює ілюзію більшого комфорту для спілкування у віртуальному світі, ніж у реальності. Інтернет-спілкування дозволяє експериментувати зі своєю ідентичністю, що викликає почуття контролю над подібними експериментами.

Таким чином, високу значущість має виявлення причин виникнення залежної поведінки молодих людей підліткового віку в інтернет-середовищі (а також наслідків зловживання інформаційними технологіями), для первинної психолого-педагогічної профілактики та реабілітації підлітків з ігровою та інтернет-залежністю, в цілому.

У підлітковому та юнацькому віці ймовірність формування комп'ютерної залежності зростає у зв'язку з актуалізацією потреби у просторовій, територіальній автономії, недоторканності свого особистого простору. Комп'ютер дозволяє підліткам задовольнити цю потребу. Крім того, для підлітків надзвичайно значущим є спілкування з однолітками. Завдяки Інтернету розширюється коло спілкування: сьогодні існує велика кількість соціальних мереж, і звичайно ж, молоді люди користуються ними. Різні підліткові комплекси наприклад, пов'язані із незадоволеністю своєю зовнішністю, комунікативні проблеми тощо, так само можуть стати причиною уникнення реальності у віртуальний світ.

Таким чином, аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дозволив зробити наступні висновки:

1. Підлітковий вік визначається як критичний у плані соціалізації.
2. Інтернет-залежність – це одна з форм нехімічних залежностей, яка характеризується нав'язливим бажанням проводити якнайбільше часу в кіберпросторі, хворобливою нездатністю та небажанням вийти з віртуальної реальності.
3. Інтернет-залежність характерна переважно у підлітковому віці,

особливості якого, роблять підлітків вразливою соціально-демографічною групою щодо формуванні залежної поведінки.

4. Факторами залежної поведінки є сімейні відносини, індивідуально-особистісні характеристики та зовнішні соціальні фактори, перебування в умовах воєнного стану. Низька стійкість до емоційних навантажень, імпульсивність, недостатня соціальна адаптація сприяють розвитку поведінки, що відхиляється, виступають факторами ризику формування інтернет-залежності.

Список використаних джерел:

1. Аймедов К. В., Асєєва Ю. О., Корошніченко Д. М. Вплив акцентуації характеру на схильність до Інтернет-адикцій у осіб підліткового віку. Матеріали XVIII Української науково-практичної конференції з міжнародною участю «Довженківські читання: вживання психоактивних речовин в умовах «гібридної» війни»...10–11 квітня 2018 р. Харків: «Плеяда». С. 3–9.

2. Асєєва Ю. О. Виявлення особистісних характеристик кіберадиктів у підлітковому та юнацькому віці. *Проблеми сучасної психології*. 2020. № 2. С. 11–29.

3. Асєєва Ю. О. Кіберадикції молоді як проблема XXI століття: монографія. Львів: «Орал», 2020. 414 с.

4. Асєєва Ю. О. Комп'ютерна залежність, інтернет-залежність та кіберадикції. *Психологічний часопис*. 2020. Т. 6. №. 6. С. 57–65.

5. Белінська О. П. Дитина і комп'ютер: психологічні реалії віртуального світу. *Психолог. Шкільний світ*. 2016. № 46. С. 27–29.

6. Челахова А. С. Сімейні детермінанти психологічної дезадаптації у представників молодіжних субкультур підлітково-юнацького віку. *Медична психологія*. 2019. № 2. С. 47–55.